

Карталова Д.М.
студентка 4 курсу
факультету психології, політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПІДЛІТКІВ ІЗ ФІЗИЧНИМИ ВАДАМИ

На сьогоднішній день молоді люди з обмеженими можливостями стикаються з безліччю проблем: труднощі, що виникають в процесі соціалізації та інтеграції у суспільстві; складнощі, які супроводжують процес інклюзивної професійної освіти; навчання в школах, технікумах, коледжах, а також у вищих навчальних закладах; працевлаштування; самотність. У сучасному суспільстві спостерігається нестача закладів, які надають соціально-значиму і іншу підтримку. Відповідно, робота з даною категорією населення повинна постійно коригуватися, поповнюватися все більш ефективними методами вирішення проблем молодих людей з обмеженими можливостями, а також кваліфікованими кадрами.

На сьогоднішній день накопичено значний досвід забезпечення зайнятості та професійної орієнтації осіб, які мають обмежені можливості здоров'я. Вважається, що саме професійна освіта сприяє кращій інтеграції підлітка із фізичними вадами в трудове життя і допомагає кращій адаптації на робочому місці.

Отримання підлітками з обмеженими можливостями здоров'я освіти є одним з основних і невід'ємних умов їх успішної соціалізації, забезпечення їх повноцінної участі в житті суспільства, ефективної самореалізації в різних видах професійної і соціальної діяльності. У зв'язку з цим забезпечення реалізації права підлітків з фізичними вадами на освіту розглядається як одна з найважливіших завдань державної політики не лише в галузі освіти, а й в області демографічного та соціально-економічного розвитку.

Якщо врахувати, що число осіб з обмеженими можливостями здоров'я постійно збільшується, а потреби ринку, що формують освітні замовлення, швидко змінюються, вищесказане надає проблемі професійного самовизначення осіб з обмеженими можливостями здоров'я в умовах нашого часу особливої актуальності і вимагає пошуку її вирішення в концептуальному та методичному планах.

Незважаючи на всі заходи, які вживаються у вирішенні проблем підлітків з обмеженими можливостями продовжують залишатися труднощі в питаннях професійного вибору, отримання професійної освіти, працевлаштування. Тому, при проведенні профорієнтаційної роботи важливим є співробітництво всіх: батьків, медичних працівників, психологів, педагогів, фахівців з профорієнтації та зайнятості, роботодавців, представників законодавчої та виконавчої влади [5, с. 243].

Профорієнтаційну роботу з підлітками із фізичними недоліками ускладнює неоднорідність складу групи (класу) за психологічними, пізнавальними, емоційними особливостями учнів. При проведенні профорієнтаційної роботи з підлітками треба вивчити їх захворювання, а також наступні фактори:

- Облік стану здоров'я, співвіднесення його з вимогами професії;
- Розвиток навичок і умінь на уроках трудового навчання в залежності від індивідуальних особливостей учня;
- Підтримка з боку педагогів;
- Знання особистісних особливостей, можливостей і здібностей дитини;
- Інформованість про види професійної діяльності, для подальшого вибору тієї професії, яка відповідає індивідуальним здібностям [1].

Підлітки з обмеженими можливостями здоров'я мають індивідуальні мотиви та стимули, їх активність спрямована на адаптацію і самореалізацію, вони, як правило, несуть відповідальність за своє життя в умовах обмежених можливостей.

Необхідною умовою професійної орієнтації дітей і підлітків з фізичними вадами є їх бажання отримувати допомогу у вирішенні питань (труднощів), обумовлених психологічними причинами, а також готовність прийняти відповідальність за своє професійне майбутнє [4].

Для реалізації комплексної програми в залежності від віку використовуються наступні форми роботи:

- Для вирішення завдань професійного освіти та обізнаності - дні відкритих дверей, виставки, екскурсії, ярмарки професій, зустрічі з фахівцями, презентації, відеофільми, сайти, інтернет-форуми, спеціальна довідково-інформаційна та професіографічна література, проектна діяльність тощо.

- Для виявлення професійних інтересів і схильностей, для встановлення відповідності професійного вибору станом здоров'я, особистісних особливостей з вимогами професії - анкетування, тестування, бесіда, групове та індивідуальне консультування. Діагностичний інструментарій для роботи з підлітками із фізичними вадами необхідно підбирати з урахуванням їх рівня розвитку та особливостей здоров'я.

Дані форми роботи, що проводяться з року в рік, дозволяють на етапі професійного самовизначення глибше пізнати зміст праці майбутньої професії, оцінити свою профпридатність до неї, визначити яких якостей недостатньо, які необхідні і які потрібно буде розвивати, зорієнтуватися як поводитися на ринку праці.

У сучасному суспільстві накопичено значний досвід забезпечення зайнятості та професійної орієнтації осіб, які мають обмежені можливості здоров'я.

Соціальні служби в Великобританії надають допомогу на дому, в центрах, інтернатах і школах. В цілому за здійснення соціальної профорієнтації в Англії відповідають місцеві влади, які надають більшу частину соціальних послуг, приватні власники будинків, які забезпечують догляд за певну плату, громадський сектор. Особам з ментальною інвалідністю надається допомога з навчання комунікативним навичкам, правилам поведінки в суспільстві, проводяться спеціальні прогулянки, також для підлітків організовані центри професійної підготовки. Створюються спеціальні відділення трудотерапії, робота фахівців цих центрів спрямована на розвиток оптимального рівня незалежності з соціальної точки зору.

В Англії існують приватні реабілітаційні фірми, які надають спеціальне необхідне обладнання для інвалідів за запитом батьків. Підтримується досить гнучкий порядок в системі освіти підлітків із фізичними вадами, який дозволяє включатися в систему освіти [2].

Найбільш важливим фактором включеності інвалідів в суспільство є підготовка цього суспільства до інтеграції, яка крім законодавчих актів і правил повинна включати ще і формування позитивного ставлення до осіб з фізичними недоліками у людей, які не мають обмежених можливостей здоров'я. У зв'язку з цим важливим є формування міських і регіональних програм по організації доступності середовища життєдіяльності для осіб з обмеженими фізичними можливостями.

У Фінляндії у всіх службах зайнятості є фахівці, які займаються профорієнтацією та працевлаштуванням осіб з обмеженими можливостями. Безробітний інвалід отримує допомогу під час стажування і посібник для самостійного працевлаштування. Існує близько 100 різних Центрів профреабілітації для осіб, які мають обмежені можливості здоров'я, вікові рамки для відвідування цих центрів варіюються від 16 до 50 років.

При Державному департаменті США розроблені спеціальні програми, створені центри незалежного життя по всій країні. У цих центрах підлітки із фізичними вадами навчаються навичкам самообслуговування, незалежного життя, отримують інформаційні, юридичні послуги, допомогу в працевлаштуванні. Основою політики щодо осіб із фізичними недоліками тут є «empowerment» - стимулювання їх власної активності. Для людей з обмеженими можливостями це означає самоконтроль, вплив на навколишній світ, участь у вирішенні своїх проблем, відстоювання своїх прав і інтересів [3, с. 132-142].

Подібні центри забезпечують обслуговування підлітків з обмеженими фізичними можливостями у виборі майбутньої професії. У них працюють професійні команди, які крім соціальних працівників включають психологів, терапевтів, штат медсестер, інструкторів та вчителів.

Аналізуючи весь накопичений досвід із профорієнтаційної роботи з підлітками із фізичними вадами, ще раз хочеться наголосити на необхідності цілеспрямованої професійної орієнтації підлітків з обмеженими можливостями здоров'я як одного з пріоритетних напрямків трудового навчання. Професійне орієнтування таких підлітків необхідно здійснювати комплексно, залучаючи до цього процесу різних фахівців і батьків. Систематично проведена в цьому напрямку робота, безсумнівно, принесе позитивні результати.

Література

1. Белявский Б.В. Организация профессионального образования лиц с ограниченными возможностями здоровья. Детская и подростковая реабилитация / Б.В. Белявский // Специальное образование - М., 2016. - № 2. - С. 5-14.
2. Кириллова Е.В. Обобщение зарубежного опыта по социальной реабилитации и интеграции детей-инвалидов / Е.В. Кириллова [Електронний ресурс], режим доступу: http://sibsedu.kspu.ru/mdex.php?option=com_content&task=view&id=193
3. Кичерова М.Н. Социальная реабилитация инвалидов в современных условиях / М.Н. Кичерова // Вестник СамГУ. - Самара, 2007. - №5-1. - С. 132-142.
4. Организация работы по профориентации и профадаптации детей-инвалидов и лиц с ОВЗ [Електронний ресурс], режим доступу: <http://viro-profportal.edu.ru/attachments/article/493/2.pdf>
5. Пряжникова Е.Ю. Профориентация / Е.Ю. Пряжникова, Н.С. Пряжников - М.: Издательский центр «Академия», 2005. - 496 с.